

ИНДИКАТОРИ ЗА БЕДНОСТ И СОЦИАЛНО ВКЛЮЧВАНЕ В ОБЛАСТ КЪРДЖАЛИ ПРЕЗ 2021 ГОДИНА

Индикаторите за бедност и социално включване са част от общите показатели на Европейската общност за проследяване на напредъка на страните в борбата с бедността и социалната изолация. Основен източник на статистически данни за пресмятане на индикаторите е ежегодно провежданото наблюдение „Статистика на доходите и условията на живот (EU-SILC)“.

Оценка на бедността

През 2021 г. линията на бедност за област Кърджали е 444.67 лв. средно месечно на лице от домакинство. При този размер на линията под прага на бедност са били 22.0% от населението на областта.

1. Основни индикатори за бедност в област Кърджали

	2017	2018	2019	2020	2021
Линия на бедност - средномесечен размер - лв.	288.00	263.75	340.75	402.75	444.67
Относителен дял на бедните - % от населението	29.1	16.9	24.2	21.1	22.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери - % от населението	46.2	49.5	43.2	33.8	37.0
Относителен дял на бедните преди получаването на социалните трансфери, с включени пенсии - % от населението	33.6	31.1	29.4	24.8	24.4
Отношение между доходите на най-бедните и най-богатите 20% от населението (S80/20)	6.6	6.3	6.6	5.9	5.8
Коефициент на Джини ¹	33.9	33.2	37.1	33.3	31.6

В сравнение с предходната година размерът на линията на бедност нараства с 10.4%, а относителният дял на бедното население - с 0.9 процентни пункта (табл. 1).

Системата за социална защита има съществено значение за редуциране на бедността. Данните за 2021 г. показват, че ако в доходите на домакинствата се включат доходите от пенсии, но се изключат останалите социални трансфери (обезщетения, социални и семейни помощи и добавки), равнището на бедност се повишава от 22.0 до 24.4%, или с 2.4 процентни пункта. Съответно при изключване на пенсиите и останалите социални трансфери равнището на бедност нараства до 37.0%, или с 15.0 процентни пункта.

¹ Изчислява се на основата на данни от разпределението на лицата от домакинствата по доход и е нормиран в границите от 0 до 100.

Материални лишения на домакинствата

В общите показатели за оценка на бедността са включени и субективни индикатори, свързани с материални лишения. Те показват субективната оценка и личните нагласи на лицата и домакинствата относно възможностите за задоволяване на отделни нужди и потребности. До 2020 г. за оценка на материалните лишения на домакинствата се използваха девет въпроса, свързани с потреблението на конкретни стоки и услуги. От 2021 г. се включва нов показател за тежки материални и социални лишения, който показва липсата на необходими и желани предмети за водене на достоен живот. Изчислява се като дял на лицата от населението, които не могат да си позволят 7 от 13 показателя - 6 на индивидуално ниво и 7 на ниво домакинство (табл. 2).

2. Показатели за материални и социални лишения през 2021 година в област Кърджали

Въпроси към домакинството	Лица с ограничения - бр.	Относителен дял от населението - %
Може ли домакинството да посрещне със собствени средства неочаквани финансови разходи (неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.)	51 906	32.3
Може ли домакинството да си позволи, ако желае едноседмична почивка извън дома	91 447	56.9
Имало ли е домакинството затруднения при плащането навреме на следните разходи за жилището: * заем за покупка на жилището, в което живее домакинството * наем за жилището, в което живее домакинството * текущи разходи за ток, вода, отопление (без разходи за телефон) * вноски за погасяване на кредити	32 959	20.5
Може ли домакинството да си позволи, ако желае, консумация на месо, пилешко или риба (или вегетарианския им еквивалент) всеки втори ден	31 685	19.7
Позволява ли финансово състояние на домакинството да поддържа нормална температура в жилището си	33 424	20.8
Притежава ли домакинството автомобил (вкл. и служебен, който се ползва за лични нужди)	14 116	8.8
Може ли домакинството да си позволи подмяна на остаряла мебелировка	65 388	40.7
Въпроси към лица на 16 и повече години		
Наличие на интернет връзка в дома, който може да се ползва за лични нужди	14 134	10.3
Подмяна на износени дрехи със закупуването на нови	38 556	28.2
Купуването на два чифта обувки в зависимост от сезона, и/или за всички сезони	49 673	36.3

Всяка седмица да похарчите малка сума пари за лични нужди	29 065	21.3
Редовно участие в спортни и развлекателни дейности като посещения на кино, на театър, на концерт и др.	13 969	10.2
Поне веднъж месечно среща с приятели/роднини за пиене/хапване (вкл. в домашни условия)	17 784	13.0

Най-голям брой лица изпитват ограничения по отношение на възможностите да си позволят почивката извън дома (56.9%) и да посрещнат неочаквани разходи (за неотложен ремонт на жилището или колата, подмяна на пералня или хладилник, внезапно заболяване и др.) със собствени средства (32.3%). Успоредно с това 40.7% от лицата не могат да си позволят подмяна на остаряла мебелировка, както и 20.8% от лицата се ограничават при отоплението на жилището си.

През 2021 г. 14.8% от населението в област Кърджали живее в тежки материални и социални лишения (ограничения в 7 от 13 показателя).

Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност

Лицата, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, се дефинират като лица от възрастовата група 0 - 64 години, живеещи в домакинство, където възрастните (18 - 64-годишните с изключение на учащите от възрастовата група 18 - 24 години) работят под 20% от техния потенциал през референтната година.

3. Лица, живеещи в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност на възраст 18 - 64 навършени години в област Кърджали

	2019	2020	2021
Общо - хил.	17.8	10.7	11.2
Относителен дял от населението - %	19.9	11.5	11.7

През 2021 г. в област Кърджали 11.2 хил. лица на възраст 18 - 64 години живеят в домакинства с нисък интензитет на икономическа активност, или 11.7% от населението, като спрямо 2020 г. относителният им дял нараства с 0.2 процентни пункта.

Комбиниран индикатор

Във връзка с поставените цели по ключови области в стратегията „Европа 2030“ от изследването на доходите и условията на живот (EU-SILC) се изчислява комбиниран показател за регулярен мониторинг на напредъка на страните при изпълнение на националните подцели. Показателят включва лица, живеещи в риск от бедност, с материални и социални лишения и в домакинства на безработни или с нисък интензитет на икономическа активност.

Комбинирането на трите показателя показва, че през 2021 г. 27.2% от населението в област Кърджали, или 43.6 хил. лица са били в риск от бедност и социално изключване.

Стойността на показателя намалява с 4.6 процентни пункта спрямо 2020 г., при жените - с 8.6 процентни пункта, а при мъжете - с 0.7 процентни пункта.

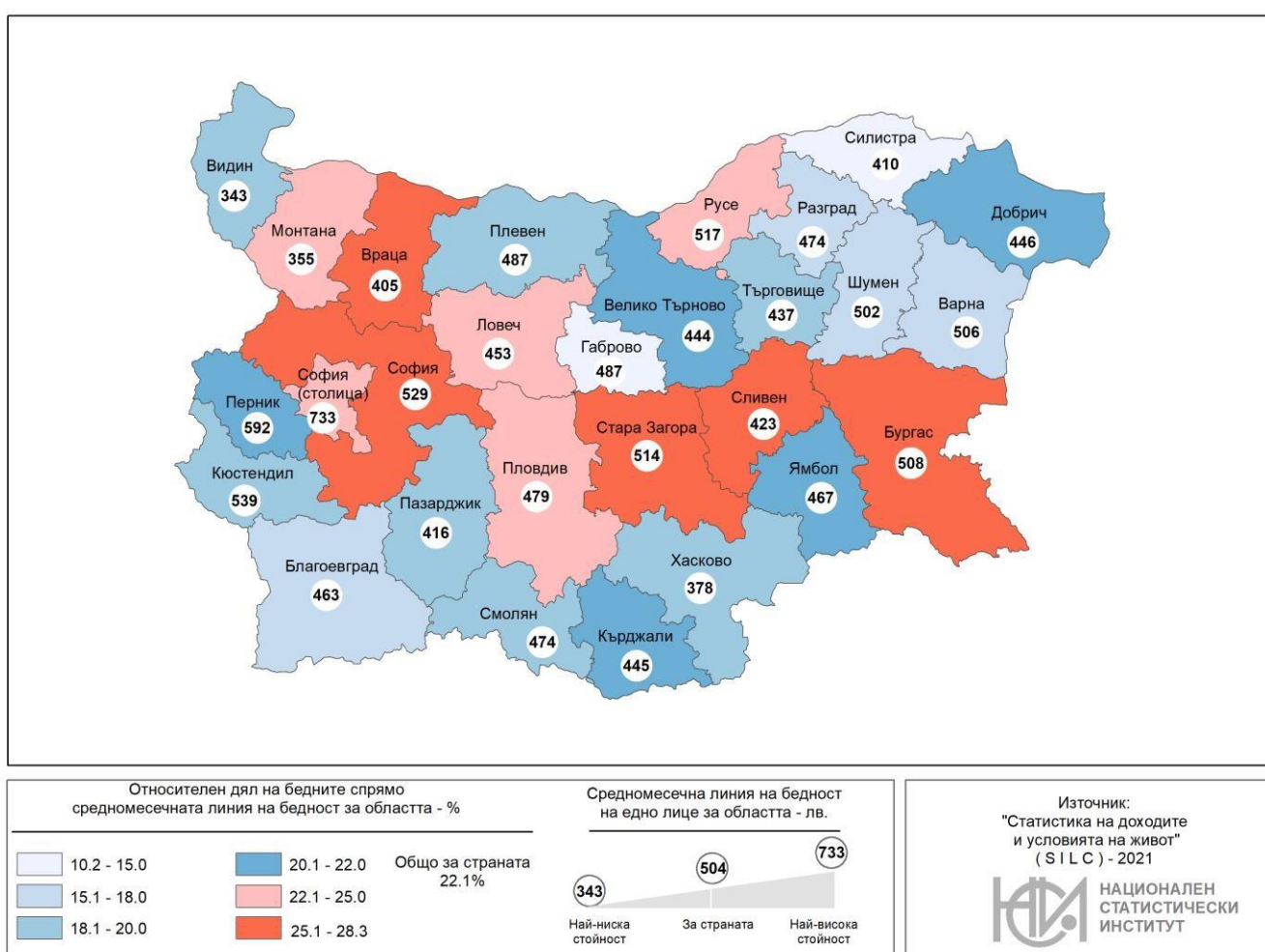
4. Население в риск от бедност и социално изключване по пол в област Кърджали

	2019	2020	2021
Общо - хил.	51.5	50.3	43.6
Относителен дял от населението - %	33.6	31.8	27.2
Мъже - хил.	24.8	19.5	19.3
Относителен дял от населението - %	32.8	25.0	24.3
Жени - хил.	26.7	30.8	24.3
Относителен дял от населението - %	34.3	38.5	29.9

Оценка на бедността в регионален аспект

Важен аспект в изследването на бедността е нейното проявление по области. При изчисляване на линията на бедност за всяка област е приложен същият метод както при линията на бедност на национално ниво - 60% от средния общ разполагаем нетен доход на домакинствата в областта.

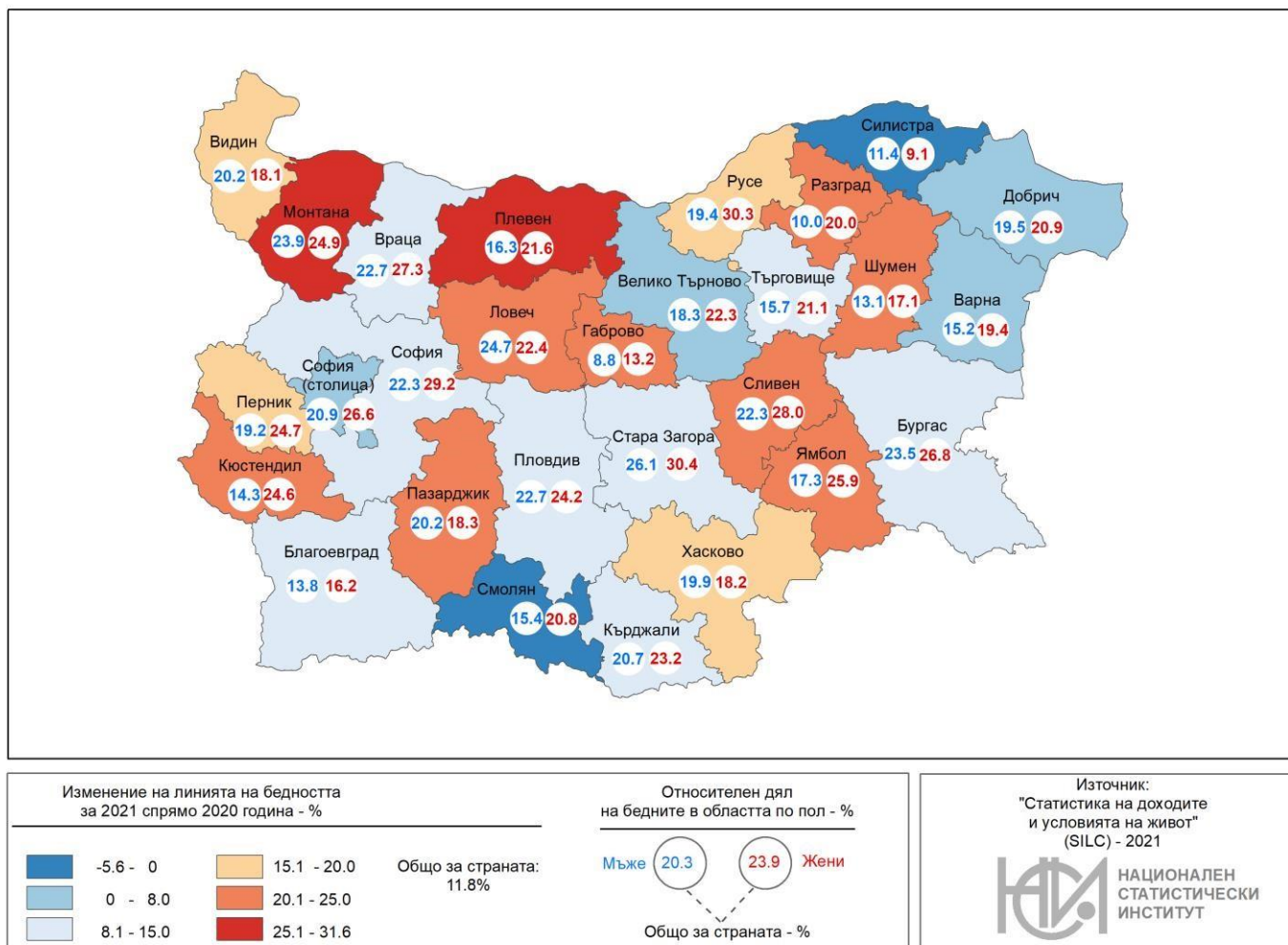
Фиг. 1. Линия на бедност по области през 2021 година

През 2021 г. най-ниската линия на бедност се наблюдава в областите Видин и Монтана - съответно 343 и 355 лв., а най-високата - в област София (столица) (733 лв.), следвана от областите Перник (592 лв.), Кюстендил (539 лв.) и София (529 лева).

Най-висок е относителният дял на бедните спрямо линията на бедност за областта в областите Стара Загора - 28.3%, София - 25.8%, Сливен - 25.2%, и Бургас - 25.2%. Най-нисък е относителният дял на бедните в областите Силистра - 10.2%, Габрово - 11.1%, Благоевград и Разград – по 15.1%.

Фиг. 2. Изменение на линията на бедност за 2021 спрямо 2020 г. и относителен дял на бедните по пол и области

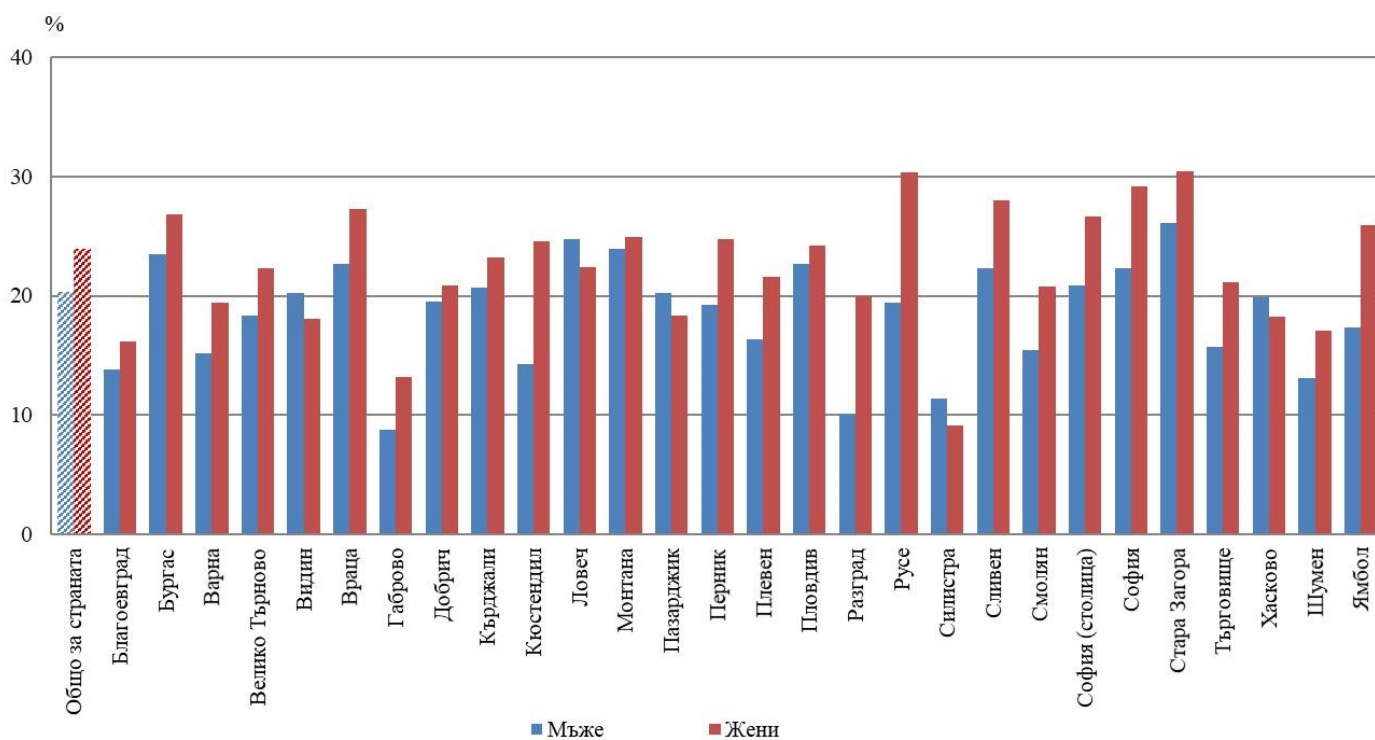

Линията на бедност за 2021 г. нараства спрямо 2020 г. в почти всички области. С най-голямо нарастване са областите Монтана (с 31.5%), Плевен (с 25.9%), Шумен (с 23.0%), Габрово (с 22.9%), Разград (с 22.7%) и Сливен (с 22.6%). Намаление в размера на линията на бедност спрямо предходната година се наблюдава в областите Силистра (с 5.6%) и Смолян (с 0.7%).

Област Габрово е с най-нисък относителен дял на бедност за мъжете - 8.8%, а с най-високо равнище е област Стара Загора - 26.1%. В област Силистра жените са с най-ниско равнище на бедност - 9.1%, при 30.4% за област Стара Загора и 30.3% за област Русе.

В областите Русе, Кюстендил, Разград, Ямбол, София, София (столица), Сливен, Перник, Търговище, Смолян и Плевен относителният дял на жените, живеещи в риск от бедност, е по-голям с повече от 5 процентни пункта спрямо относителния дял на мъжете. В пет области - Силистра, Ловеч, Видин, Пазарджик и Хасково, относителният дял на бедните мъже е по-голям от този при жените.

Фиг. 3. Относителен дял на лицата в риск от бедност по пол и области през 2021 година

Методологични бележки

С Регламент № 1700 от 2019 г. на Европейския парламент и на Съвета се определя обща рамка за европейската статистика за лицата и домакинствата, основана на индивидуални данни, събрани чрез извадки. Наблюдението за доходите и условията на живот (SILC), е част от изследванията включени в регламента, и се отнася до събирането на съпоставима и актуална информация за моментното състояние (cross-sectional data) и от повторени във времето (longitudinal data) изменения в доходите, равнище и структура на бедността и социалната изолация.

Целевата съвкупност в изследването са всички обикновени домакинства и техните членове, живеещи на територията на страната в момента на наблюдение. Лицата, живеещи в колективни домакинства и в институции, са изключени като цяло от целевата съвкупност.

До 2015 г. изследването се провежда върху 4-годишен ротационен панел от обикновени домакинства. Размерът на извадката за 2021 г. включва 9 112 домакинства от 6 ротационни групи от всички области на страната. Освен домакинството, попаднало в извадката, обект на наблюдение са и всички негови членове на възраст 16 и повече навършени години. Извадката се състои от шест ротационни групи, като всяка година една от ротационните групи отпада от наблюдението и се заменя с нова. Този ротационен модел на извадка осигурява два типа данни:

- Моментни (данни от текущата година на наблюдение);
- Лонгитудинални (данни за домакинствата, участвали в поне две последователни години).

Наблюдението се провежда с два типа анкетни карти:

- Въпросник за домакинството;
- Индивидуална анкетна карта за всяко лице от домакинството на 16 и повече навършени години.

Основни понятия

Линия на бедност

За изследване на равнището на бедност в методологията на Евростат се използва общ разполагаем нетен доход. Линията на бедност представлява 60% от средния общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Еквивалентни скали

За пресмятане на индикаторите за бедност и социално включване се използва общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица. Поради различния състав и брой лица в домакинствата се прилагат еквивалентни скали. Използва се модифицираната ОЕСД скала, според която първият възрастен на 14 и повече навършени години получава тегло единица, вторият възрастен на 14 и повече навършени години - тегло 0.5, и всяко дете под 14 години - тегло 0.3. Теглата се присъждат на всеки член на домакинството и се сумират, за да се получи еквивалентен размер на домакинството. Общият разполагаем нетен доход за всяко домакинство се разделя на неговия еквивалентен размер и се формира общ разполагаем нетен доход на еквивалентна единица.

Образователна степен

За определяне на образователното равнище е използвана Международната стандартна класификация на образованието (МСКО 2011):

- МСКО 0 - Предучилищно образование
- МСКО 1 - Начално образование
- МСКО 2 - Основно (прогимназиално) образование
- МСКО 3 - Средно образование
- МСКО 4 - Професионално обучение след средно образование
- МСКО 6 - Висше образование (бакалавър и професионален бакалавър)
- МСКО 7 - Висше образование (магистър)
- МСКО 8 - Висше образование (доктор).

Претегляне на данните

Базата данни за всяка страна съдържа следните тегла:

Домакинско тегло (целева променлива DV090) за получаване на действителния брой обикновени домакинства в страната.

Персонално тегло (целева променлива RB050) за получаване на действителния брой лица на територията на страната.

Персонално тегло за всеки член на домакинството на възраст 16 и повече навършени години (целева променлива RB040) за получаване на броя на лицата на възраст 16 и повече навършени години на територията на страната.

При изчисляване на индикаторите за бедност се използва персоналното тегло (RB050), тъй като статусът на бедност се изчислява на индивидуално ниво и целевата група се отнася към цялото население, живеещо в обикновени домакинства. За някои от индикаторите, фокусирани върху лицата на възраст 16 и повече навършени години (например „относителен дял на работещите бедни“), се използва персонално тегло (RB040) за лицата на възраст 16 и повече навършени години.

При изчисляване на индикаторите теглата се коригират с претеглящ фактор за отразяване на липсващите случаи (домакинства с нулеви доходи) в изследването (RB050a).

Поради извадковия характер на изследването за доходите и условията на живот по някои основни показатели са изчислени следните оценки табл. 5.

5. Оценки на някои основни показатели през 2021 година в област Кърджали

Индикатори	Проценти	Стандартна грешка
Население в риск от бедност и социално изключване		
Общо	27.2	4.3
Мъже	24.3	4.7
Жени	29.9	4.6
0 - 17 години	(25.1)	10.7
18 - 64 години	20.3	4.2
65+ години	52.7	5.6
Риск от бедност		
Общо	22.0	4.0
Мъже	20.7	4.3
Жени	23.2	4.2
0 - 17 години	22.5	10.4
18 - 64 години	16.2	4.0
65+ години	42.0	4.9
Материални и социални лишения		
Общо	14.8	3.7
Мъже	13.6	3.9
Жени	16.0	3.8
0 - 17 години	(14.5)	8.8
18 - 64 години	12.8	3.6
65+ години	22.4	6.3
Домакинства с нисък интензитет на икономическа активност		
Общо 18 - 64 години	11.7	4.1
Мъже	13.3	5.5
Жени	10.1	3.4
Общо 0 - 17 години	(19.6)	9.8
Общо 18 - 64 години	11.7	4.1

() - поради малкия обем на извадката стойностите, оградени в скоби, не са достатъчно точни

Повече информация за индикаторите на бедност и социално включване може да бъде намерена на интернет страницата на НСИ в рубриката „Социално включване и условия на живот“ и в Информационна система ИНФОСТАТ на НСИ.